

Translatørforeningens forslag til en national tolkeordning i Danmark

Translatørforeningen opfordrer til, at der indføres en national tolkeordning, der omfatter en certificeringsordning, en national tolkeliste og en tolkeuddannelse.

Den nationale tolkeordning bør dække hele den offentlige sektor i Danmark kombineret med en mulighed for, at potentielle tolke kan opkvalificere sig, så de har en reel mulighed for at opnå de påkrævede kompetencer til at kunne levere tolkning af den ønskede kvalitet.

Certificeringsordning

Vi anbefaler en certificeringsordning med 3 forskellige kategorier.

1. Højeste kategori: Certificeret tolk i juridisk, sundhedsfagligt eller socialfagligt sprog
 2. Mellemste kategori: Uddannet tolk
 3. Laveste kategori: Godkendt tolk
- Alle øvrige tolke benævnes: "Potentielle tolke"

For at blive optaget på den nationale tolkeliste som *godkendt tolk*, dvs. den laveste kategori, skal man dokumentere, at man behersker såvel dansk som tolkesproget på niveau B1 efter den fælles europæiske referenceramme for sprog (jf. <http://uim.dk/publikationer/den-faelles-europaeiske-referenceramme-for-sprog>) eller på gymnasialt A-niveau. Ansøgere skal bestå en test bestående af 2 skriftlige prøver, der tester oversættelse af basale fagtermer til og fra dansk samt en efterfølgende mundtlig prøve, der tester grundlæggende tolketekniske og sproglige og ikke-sproglige færdigheder, eksempelvis talehastighed og fremtoning. Ansøgere skal desuden have taget et grundlæggende tolkekursus på mindst 3 dage.

For at blive optaget som *uddannet tolk*, dvs. den mellemste kategori, skal man have bestået en offentlig anerkendt tolkeuddannelse svarende til mindst 1 års fuldtidsstudium med undervisning i såvel tolketeknik, tolkeetik og terminologi som sprog.

For at blive optaget som *certificeret tolk*, dvs. den højeste kategori, skal man have bestået en offentligt anerkendt tolkeuddannelse svarende til mindst 3 års fuldtidsstudium med undervisning i såvel tolketeknik, tolkeetik og terminologi som sprog. Derefter skal tolken bestå en certificeringsprøve i juridisk, sundhedsfagligt eller socialfagligt sprog, der sætter tolken i stand til at kommunikere på de(t) relevante fagsprog på samme niveau som en fagperson, eksempelvis en læge eller en advokat. Dette indebærer, at tolken skal dokumentere, at vedkommende behersker både dansk og fremmedsproget på mindst niveau C1 efter den fælles europæiske referenceramme for sprog.

Test og certificeringsprøve bør gennemføres af en anerkendt uddannelsesinstitution, der har de relevante sproglige og tolkefaglige kompetencer, og som er uafhængig af den myndighed, der administrerer den nationale tolkeliste.

Titlerne som godkendt, uddannet og certificeret tolk skal gøres til beskyttede titler, der kun må anvendes af personer, der er optaget på tolkelisten i en af de 3 kategorier.

Det anbefales, at det gøres til et lovkrav, at man altid skal benytte en certificeret, uddannet eller godkendt tolk i hele den offentlige sektor.

National tolkeliste

Certificerede, uddannede og godkendte tolke bør opføres på en offentligt tilgængelig tolkeliste.

Efter norsk forbillede bør der etableres en internetportal, hvorfra både myndigheder og privatpersoner kan finde en kompetent tolk ved at søge på sprog, landsdel eller tolkens kompetenceområder, som f. eks sundhed, rets- og polititolkning eller beskæftigelse. Desuden bør tolkens certificeringskategori fremgå på tolkelisten, således at den eller de tolke med den højeste certificeringskategori vises først.

Det foreslås at placere administrationen af en certificeringsordning og ansvaret for oprettelse og ajourføring af den nationale tolkeliste under Udlændinge- og Integrationsministeriet. I Norge er der fem ansatte i Integrerings- og Mangfoldsdirektoratets administration af certificeringsordningen og den nationale tolkeliste, og administrationsomkostningerne blev i 2014 anslået til NOK 6 mio. (jf. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a47e34bc4d7344a18192e28ce8b95b7b/no/pdfs/nou201420140008000dddpdfs.pdf>, s. 184).

Det kan overvejes, om der skal være et gebyr for at tage testen til godkendt tolk og/eller certificeringsprøven.

Administrationen af certificeringsordningen bør også indeholde en pligt til at foretage undersøgelser af, hvilke tolkesprog er de mest efterspurgte i den offentlige sektor. Sådanne undersøgelser foretages løbende i Norge (jf. <https://www.tolkeportalen.no/Global/tolking/EvalueringssrapportTospraktesten2016.pdf>, s. 25-26).

Den administrerende myndighed bør tillige have til opgave at udarbejde retningslinjer for og vejledninger til fagpersoner i det offentlige, der anvender tolke i deres arbejde. Ligeledes bør det overvejes at gøre emnet "brug af tolk" til en del af et obligatorisk efteruddannelseskursus for fagfolk i det offentlige, der anvender tolke i deres arbejde.

I forbindelse med oprettelsen af en national tolkeliste bør der også etableres en let og formaliseret klageadgang, som indeholder en procedure for høring af tolke, der er blevet klaget over.

Tolkeuddannelse

Vi anbefaler, at der oprettes en tolkeuddannelse på en anerkendt uddannelsesinstitution, og at uddannelsen skal være en professions- eller bacheloruddannelse (180 ECTS). Tolkeuddannelsen kan være modulopbygget, så de studerende kan fortsætte deres virke som tolke i en overgangsperiode. Denne model giver samtidigt mulighed for, at studerende, der ønsker at opfylde kravet til *uddannet tolk*, kan tage moduler, der svarer til 1 års fuldtidsstudier (60 ECTS).

Adgangskravene vil være stort set identiske til en professionsuddannelse og til en bacheloruddannelse, og både universiteter og professionshøjskoler kan tilbyde undervisning inden for de sundhedsfaglige, socialfaglige og juridiske områder.

Det anbefales at indføre en adgangsprøve til tolkeuddannelsen for at sikre, at de studerende har et relevant sprogligt niveau i både dansk og fremmedsproget inden optagelse. En sådan adgangsprøve kunne være prøven som godkendt tolk. "Et relevant sprogligt niveau" fastsættes efter den fælles europæiske referenceramme for sprog, der indeholder en detaljeret beskrivelse af færdigheder og skriftlige og mundtlige kompetencer i fremmedsprog.

Beskrivelsen i den fælles europæiske referenceramme for sprog kan udvides til at omfatte ikke-europæiske sprog og danner således et godt grundlag for at kunne vurdere ansøgernes sproglige niveau ud fra nogle klart definerede og ens retningslinjer.

Det anbefales, at ansøgernes sproglige niveau i dansk og fremmedsproget skal svare til gymnasialt A-niveau. Eftersom det ikke er muligt i størsteparten af de efterspurgte fremmedsprog at tage sproget på gymnasialt niveau, anbefales det, at adgangsprøven i fremmedsproget skal svare til niveau B1 efter den fælles europæiske referenceramme for sprog.

Ansøgere, der ikke opfylder kravet om dansk på gymnasialt A-niveau og ikke kan dokumentere dansk kundskaber på samme niveau, skal bestå dansk på niveau B1 efter den fælles europæiske referenceramme.

Kompetencemålet for færdiguddannede tolke bør mindst svare til niveau C1 i den fælles europæiske referenceramme.

Begrundelse for forslaget

Certificeringsordning

Finanslovsaftalen, side 12:

Certificeringsordning for tolke på sundhedsområdet

Regeringen og Dansk Folkeparti er enige om at oprette en certificeringsordning for fremmedsprogstolkning inden for sundhedsvæsenet for at sikre en højere og mere ensartet kvalitet i tolkningen.

Certificeringsordning udformes således, at et offentligt eller privat organ tildeles kompetence til at certificere tolke i sundhedsvæsenet. Ved den konkrete udformning kan relevante parter inddrages. Udgifterne til etablering og drift af certificeringsordningen gebyrfinansieres af indtægterne fra certificeringen. Mulighederne for at udbrede certificeringsordninger til andre områder i den offentlige sektor vil blive overvejet.

Aftalparterne drøfter initiativer herfor senest 1. juni 2018.

Kammarkollegiet i Sverige har netop offentliggjort en undersøgelse "Tolkanvändningen i staten: Så skapar bristande kvalitetskrav brist på auktoriserade tolkar" (november 2017)

<https://www.kammarkollegiet.se/sites/default/files/Tolkanv%C3%A4ndning%20i%20staten%20-%20S%C3%A5%20skapar%20bristande%20kvalitetskrav%20brist%20p%C3%A5%20auktoriserade%20tolkar.pdf>. Kammarkollegiet anfører (side 7), at der ikke er konsekvens i de anvendte benævnelser for kategorier. Det medfører forvirring om, hvilken kategori tolk der rent faktisk bookes til en tolkning. Vi anbefaler derfor, at der bruges samme kategoribetegnelser inden for alle områder af den offentlige sektor, og at der laves en specifik beskrivelse af de kompetencer, som en tolk på det pågældende certificeringstrin kan forventes at have.

Anbefalingen om at lade en anerkendt uddannelsesinstitution gennemføre de forskellige tests er analogt med situationen i Norge, hvor Høgskolen i Oslo og Akershus er ansvarlig for uddannelse og prøver, mens Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, der er den ansvarlige myndighed på tolkeområdet, udsteder certificering og administrerer den offentligt tilgængelige liste på www.tolkeportalen.no.

Det er også vigtigt at fremhæve, at godkendte og uddannede tolke ikke er underlagt professionel tavshedspligt på samme måde som statsautoriserede translatører var frem til afskaffelsen af translatørbeskikkelsen i Danmark. En sådan tavshedspligt kan pålægges certificerede tolke efter den foreslåede ordning.

Kammerkollegiets undersøgelse viser også, at det er et udbredt ønske blandt dem, der rekvirerer tolke, at bruge tolke fra den laveste kategori, fordi de ikke mener, der er behov for tolke med dokumenterede tolkekompetencer inden for det specifikke fagområde, og derfor kan mange autoriserede tolke i Sverige (svarer til den foreslåede kategori med *certificerede tolke*) ikke leve af at være tolke, men må finde anden beskæftigelse. Konsekvensen er, at man stadig oplever mangel på kompetente tolke i Sverige. Kammarkollegiets undersøgelse understøtter således behovet for, at det skal være et lovkrav, at myndigheder så vidt muligt skal bruge certificerede tolke for at sikre, at man altid får den mest kompetente tolkeydelse.

Uddannede translatører, der er medlem af Translatørforeningen, har ligesom mange andre professionelle faggrupper et krav om kontinuerlig efteruddannelse. Et tilsvarende krav kan indføres for certificerede tolke.

National tolkeliste

Den enkelte tolkebruger (dvs. den offentligt ansatte) har ikke særlige forudsætninger for at bedømme, om en tolk i en bestemt kategori er kompetent til at løse en given opgave. Det kræver en meget høj grad af selvindsigt i egne tolkekompetencer at være i stand til at vurdere på forhånd, om man som tolk har tilstrækkelige kompetencer til at løse en given opgave.

Dette er baggrunden for anbefalingen om at oprette en national tolkeliste, hvor tolkenes kompetencer skal dokumenteres, kontrolleres og løbende ajourføres, så brugerne har de bedste forudsætninger for at vælge den tolk, der har de bedste og mest relevante kompetencer i den givne tolkesituation.

Forslaget om at lægge ansvaret for en national tolkeliste under Udlændinge- og Integrationsministeriet er anbefalet af Institut for Menneskerettigheder i rapporten "Tolkning i Retsvæsenet" fra 2015 (<https://menneskeret.dk/udgivelser/tolkning-retsvaesenet>).

Forslaget om et gebyr for at tilmelde sig en tolketest svarer til situationen i Norge, hvor man skal betale et gebyr på NOK 500.

Behovet for tolkning varierer betydeligt fra sprog til sprog. For at sikre, at tolke primært godkendes, uddannes og certificeres i de sprog, hvor behovet er størst, foreslås det, at myndigheden med ansvar for at drive den nationale tolkeliste også undersøger, hvilke tolkesprog er de mest efterspurgte, således at man i første omgang kan tilbyde uddannelse og prøver i de pågældende sprog. Det nuværende forbrug af tolke i den offentlige sektor viser, at de 15-20 mest efterspurgte sprog dækker en relativt stor del af tolkningerne.

Der vil blive vist eksempler på de mest efterspurgte sprog i kommuner, regioner og i retsvæsenet under symposiet den 30. januar 2018.

Tolkeuddannelse

Københavns Universitet (KU) udbyder pt. undervisning og uddannelse inden for de europæiske hovedsprog samt arabisk, tyrkisk, persisk, hebraisk, russisk, polsk, græsk, serbokroatisk, koreansk, japansk, kinesisk, indiansk, urdu og hindi. Dette taler for, at ansvaret for uddannelsens sproglige indhold med fordel kunne placeres på KU.

KUs mange fakulteter med specialkompetencer inden for de øvrige områder, taler også for, at test, certificeringsprøve og uddannelse kunne foregå i universitetsregi.

Professionshøjskolerne udbyder videregående uddannelser og efter- og videreuddannelse inden for den offentlige forvaltning (<https://ufm.dk/uddannelse/videregaende-uddannelse/professionshojskoler/professionsbacheloruddannelser>). Eksempelvis er uddannelsen til tegnsprogstolk placeret på professionshøjskolerne, og disse uddannelsesinstitutioner har derfor også relevante kompetencer i forhold til en tolkeuddannelse.

Ifølge Uddannelses- og Forskningsministeriets hjemmeside er "adgangskravet til professionsbacheloruddannelserne en gymnasial uddannelse, men også visse erhvervsuddannelser suppleret med gymnasiale fag giver adgang. Der er adgangsprøve til nogle uddannelser, for eksempel journalistuddannelsen" (<https://ufm.dk/uddannelse/integration-pa-uddannelsesområdet/uddannelser/videregaende-uddannelser>).

Et sådant adgangskrav bør således også gælde for en fremtidig tolkeuddannelse.

Kravet om dansk på niveau B1 efter den fælles europæiske referenceramme for sprog eller gymnasialt A-niveau bør fastholdes, jf. erfaringerne fra Norge anført på side 24 i evalueringsrapporten for Tospråktesten (<https://www.tolkeportalen.no/Global/talking/EvalueringsrapportTospraktesten2016.pdf>).